BOSNA I HERCEGOVINA
VIJEĆE MINISTARA BIH
VIJEĆE ZA GENETIČKI MODIFIKOVANE ORGANIZME

Broj: UP-1-50-4-20-4/15
Mostar, 28.08.2015. godine

Na osnovu člana 56. stav (1) tačka a) *Zakona o genetički modifikovanim organizmima* („Službeni glasnik BiH", broj 23/09), člana 126. stav (1) *Zakona o upravnom postupku* („Službeni glasnik BiH", br. 29/02, 12/04, 88/07, 93/09 i 41/13), člana 18. *Pravilnika o uslovima i postupku izdavanja odobrenja za stavljanje genetički modifikovane hrane i hrane za životinje prvi put na tržište Bosne i Hercegovine i zahtjevima koji se odnose na njihovu sljedivost i označavanje* („Službeni glasnik BiH", br. 78/12 i 62/15) i člana 2. *Poslovnika o radu Vijeća za genetički modifikovane organizme*, po zahtjevu za izdavanje rješenja o odobrenju za stavljanje na tržište hrane za životinje koja sadrži GM soju (MON-Ø4Ø32-6) podnesen od strane firme DOO „Savić company", sa sjedištem u Bijeljini, Komitska bb, Vijeće za genetički modifikovane organizme je nakon razmatranja jednoglasno usvojilo i daje sljedeće

M I Š L J E N J E
o podnesenom zahtjevu za izdavanje rješenja o odobrenju

Subjekt DOO „Savić company", Komitska bb, Bijeljina, podnio je zahtjev za izdavanje rješenja o odobrenju za stavljanje na tržište hrane za životinje koja sadrži GMO koji je zaprimljen pod brojem UP-1-50-4-20/15 od 27.07.2015. godine u Agenciju za sigurnost hrane Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Agencija).

Vijeće za genetički modifikovane organizme (u daljem tekstu: Vijeće za GMO) je nakon razmatranja gore navedenog zahtjeva, na prvoj sjednici Vijeća za GMO, ustanovilo da je u skladu sa članom 17a. *Pravilnika o uslovima i postupku izdavanja odobrenja za stavljanje genetički modifikovane hrane i hrane za životinje prvi put na tržište Bosne i Hercegovine i zahtjevima koji se odnose na njihovu sljedivost i označavanja* („Službeni glasnik BiH", br. 78/12 i 62/15) uz zahtjev, akt broj 001-02-ZGM0/15 od 22.07.2015. godine, priložena sljedeća dokumentacija:

- Rješenje o registraciji broj: 059-0-Reg-15-000 555 sa punim nazivom distributera;
- Potvrda o registraciji broj: 06/1.05/0801-053-7-77/08;
- Rješenje o ispunjenosti uslova za rad objekta za proizvodnju hrane za životinje MPŠV RS broj: 09-335-17348/09 od 30.11.2009. godine;
- GMO certifikat izdat od strane nadležnog organa Brazila;
- Prevod certifikata nadležnog organa Brazila;
- Kopija Odluke Evropske komisije broj 2012/82/EU;
- Kopija izvoda iz EU Registra za GM soju MON-Ø4Ø32-6;
- Prevod EU Registra za soju MON-Ø4Ø32-6;
- Spisak trgovačkih naziva proizvoda koji sadrže soju MON-Ø4Ø32-6;
- Ovjerena Izjava sa obrazloženjem da se proizvod ili proizvodi koji su predmet zahtjeva koriste isključivo kao hrana za životinje;

- Dokaz o uplati naknade za podnošenje zahtjeva za izdavanje rješenja o odobrenju (kopija uplatnice);
- Prevod Odluke Evropske komisije broj 2012/82/EU.

Pregledom dostavljene dokumentacije Vijeće za GMO je jednoglasno zaključilo da je kompanija DOO „Savić company" dostavila zakonski propisanu dokumentaciju, te **daje pozitivno mišljenje o podnesenom zahtjevu za izdavanje rješenja o odobrenju za stavljanje na tržište Bosne i Hercegovine genetički modifikovane soje MON-Ø4Ø32-6 (kvantifikacija „Real-time PCR" >95%), a koja će se koristiti isključivo kao hrana za životinje.**

Podnosilac zahtjeva može koristiti genetički modifikovanu soju MON-Ø4Ø32-6 u proizvodima sljedećih trgovačkih naziva:

1. SOJINA SAČMA 46%
2. STARTER ZA PILIĆE - PT_1
3. GROVER ZA PILIĆE - PT_2
4. FINIŠER ZA PILIĆE –PT_3
5. PILEĆI SUPER-PS_{40}
6. STARTER ZA PILIĆE-PT_1 FARMSKI
7. GROVER ZA PILIĆE-PT_2 FARMSKI
8. FINIŠER ZA PILIĆE –PT_3 FARMSKI
9. KOKE NOSILJE –KN_{16}
10. SUPER ZA NOSILJE-KNS_{30}
11. STARTER ZA ĆURIĆE –$ĆF_1$
12. GROVER ZA ĆURIĆE-$ĆF_2$
13. FINIŠER ZA ĆURIĆE –$ĆF_3$
14. SUPER ZA ĆURIĆE –$ĆS_{45}$
15. PREDSTARTER COOB 500
16. STARTER COOB 500
17. GROVER COOB 500
18. PREDBREDER COOB 500
19. BREDER I COOB 500
20. BREDER II COOB 500
21. BREDER+CA COOB 500
22. PETLOVI COOB 500
23. PREDSTARTER ROS
24. STARTER ROS
25. GROVER ROS
26. PREDBREDER ROS
27. BREDER I ROS
28. BREDER II ROS
29. PETLOVI ROS
30. BREDER+CA ROS
31. KOKE NOSILJE KN_{17}
32. FAZANČIĆI OD 1-4 NEDELJE

33. FAZANČIĆI OD 4-8 NEDELJE
34. FAZANČIĆI OD 8-12 NEDELJE
35. HY LINE 1-4 NEDELJE
36. HY LINE 4-8 NEDELJE
37. ZNP-1
38. ZNP-2
39. PREDSTARTER ZA PRASAD –SMP
40. STARTER ZA PRASAD –S_{20}
41. STARTER ZA PRASAD –SGS
42. GROVER ZA PRASAD –ECO
43. GROVER ZA PRASAD-GGS
44. SUPER ZA SVINJE –S_{35}
45. SAVI PIGS
46. GOTOVA HRANA ZA KRMAČE –KDN
47. KRMAČE DOJARE ECO
48. TOV SVINJA-ST_1
49. TOV SVINJA-ST_{1S}
50. TOV SVINJA –ST_2
51. TOV SVINJA –ST_{2S}
52. SUPER ZA PRIPLODNE SVINJE-SKN
53. STARTER ZA TELAD –GT_1
54. MLJEČNI STARTER ZA TELAD –GT
55. SUPER ZA JUNAD –S_{32G}
56. STARTER ZA JAGNJAD-JG_1
57. STARTER ZA JAGNJAD-JG_{1P}
58. SUPER ZA JAGNJAD –J_{30}
59. JUNISAV II-GTJ_2
60. JUNISAV III-GTJ_3
61. SUPER ZA JUNAD-ECOSAV
62. SUPER ZA KRAVE MUZARE – SAVI MILK
63. MILKONA LIHT –GKM_{14}
64. MILKONA FIT – GKM_{18}
65. SOJINA SAČMA 10/1
66. SOJINA SAČMA 25/1
67. SOJINA SAČMA 40/1
68. SOJINA SAČMA 40/1 NEMLJEVENA
69. KRMNA SMJEŠA
70. PILEĆI STARTER BM-PT_1
71. PILEĆI GROVER BM-PT_2
72. PILEĆI FINIŠER BM-PT_3
73. PILEĆI SUPER BM-PS_{40}
74. KOKE NOSILJE BM-$KN_{16,5}$
75. SUPER ZA KOKE BM-KN_{30}
76. ĆUREĆI STARTER BM-$ĆU_1$

77. ĆUREĆI GROVER BM-$ĆU_2$
78. ĆUREĆI FINIŠER BM-$ĆU_3$
79. ĆUREĆI SUPER BM-$ĆS_{45}$
80. BM PREDSTARTER
81. BM STARTER PRASAD
82. BM STARTER PRASAD ECO
83. BM GROVER PRASAD –PELET
84. BM GROVER PRASAD-ECO
85. BM SUPER BIO PIGS
86. BM KRMAČE DOJARE I NERSTOVI-ECO
87. BM SUPER PRIPLODNE SVINJE –PRS
88. BM BIO ST_1 TOV1
89. BM ECO ST_1 TOV1
90. BM ECO ST_2 TOV2
91. BM SUPER –S_{35}
92. BM T1 STARTER ZA TELAD
93. BM T2 GROVER ZA TELAD
94. BM ECO T2 GROVER ZA TELAD
95. BM JG1 JAGNJAD U TOVU
96. BIO $BOVIN_1$
97. BIO $BOVIN_2$
98. ECO $BOVI_2$
99. BM KM_{15} KRAVE MUZARE
100. BM KM_{18} KRAVE MUZARE
101. BIOSAV_{30} SUPER ZA JUNAD
102. BIO MILK SUPER ZA KRAVE
103. BM KRMNA SMJEŠA
104. BM SOJA SAČMA 10/1
105. BM SOJA SAČMA 25/1
106. BM SOJA SAČMA 40/1
107. BM SOJA SAČMA NEMLJEVENA 40/1
108. BM JAGNJAD PELET
109. BM PILEĆI GROVER FARMSKI
110. BM PEGI PREMIUM

Prilikom stavljanja naprijed navedenog proizvoda na tržište, a u skladu sa odredbama člana 52. *Zakona o genetički modifikovanim organizmima* („Službeni glasnik BiH", broj 23/09) (u daljem tekstu: *Zakon*) i *Pravilnika o uslovima i postupku izdavanja odobrenja za stavljanje genetički modifikovane hrane i hrane za životinje prvi put na tržište Bosne i Hercegovine i zahtjevima koji se odnose na njihovu sljedivost i označavanje*, podnosilac zahtjeva je dužan osigurati da:

a) na zapakovanom proizvodu na oznaci piše: **„Ovaj proizvod sadrži genetički modifikovanu soju (MON-Ø4Ø32-6)"**;

b) se na nezapakovanom proizvodu ponuđenom krajnjem potrošaču oznaka: **„Ovaj proizvod sadrži genetički modifikovanu soju (MON-Ø4Ø32-6)“** stavi na proizvod ili neposredno uz proizvod, kao i na pratećoj dokumentaciji (faktura).

U skladu sa odredbama član 51. *Zakona*, podnosilac zahtjeva je dužan u daljoj distribuciji prema subjektu u poslovanju sa hranom koji prima proizvod dostaviti dokumentaciju u pisanoj formi sa informacijama da proizvod sadrži ili se sastoji od genetički modifikovane soje MON-Ø4Ø32-6 i upoznati ih sa obavezom označavanja ovog proizvoda koji je namjenjen krajnjem potrošaču u skladu sa odredbama člana 52. *Zakona*.

U skladu sa odredbama člana 24. *Pravilnika o uslovima i postupku izdavanja odobrenja za stavljanje genetički modifikovane hrane i hrane za životinje prvi put na tržište Bosne i Hercegovine i zahtjevima koji se odnose na njihovu sljedivost i označavanje*, podnosilac zahtjeva je dužan osigurati:

- za genetički modifikovane organizme koji se koriste kao hrana za životinje i hranu za životinje koja sadrži ili se sastoji od GMO-a natpis **„genetički modifikovana soja (MON-Ø4Ø32-6)"**, biće u zagradama neposredno iza određenog naziva hrane za životinje. Alternativno se te riječi mogu pojaviti u bilješci spiska hrane za životinje. Slova moraju biti barem iste veličine kao i u spisku hrane za životinje;
- za hranu za životinje proizvedenu od genetički modifikovanih organizama natpis **„proizveden od genetički modifikovane soje (MON-Ø4Ø32-6)“** biće u zagradama neposredno iza određenog naziva hrane za životinje. Alternativno se te riječi mogu pojaviti u bilješci spiska hrane za životinje. Slova moraju biti barem iste veličine kao i u spisku hrane za životinje.

Zabranjeno je stavljati na tržište proizvode koji su predmet ovog mišljenja ako navedeni detalji nisu prikazani jasno, čitljivo i na način da se ne mogu brisati na propratnom dokumentu, ili, ako je to primjenjivo, na pakovanju na spremniku ili na njemu pričvršćenoj naljepnici/deklaraciji.

U skladu sa odredbama člana 24 stav (3) tač. c) i d) *Pravilnika o uslovima i postupku izdavanja odobrenja za stavljanje genetički modifikovane hrane i hrane za životinje prvi put na tržište Bosne i Hercegovine i zahtjevima koji se odnose na njihovu sljedivost i označavanje*, u rješenju o odobrenju potrebno je navesti svako svojstvo ili obilježje kad se hrana za životinje razlikuje od svoje uobičajene slične hrane sa obzirom na sljedeće karakteristike i svojstva:

1) sastav,
2) hranjiva svojstva,
3) namjeravanu upotrebu,
4) implikacije na zdravlje određenih vrsta ili kategorija hrane, te navesti kad hrana za životinje može izazavati etičku ili religijsku zabrinutost.

Podnosilac zahtjeva kome se izda rješenje o odobrenju za stavljanje na tržište hrane za životinje koja sadrži genetički modifikovanu soju MON-Ø4Ø32-6 je obavezan voditi bazu podataka za period od pet godina od dana izvršenja svake transakcije u skladu sa odredbama člana 51. stav (5) *Zakona*.

U skladu sa odredbama člana 51. stav (6) *Zakona*, u bazu podataka se unose sljedeće informacije:

- dodjeljeni jedinstveni kod proizvoda koji sadrže ili se sastoje od GMO-a u skladu sa odrebama *Pravilnika o uspostavljanju sistema za razvoj i dodjeljivanje jedinstvenih kodova za genetički modifikovane organizme* („Službeni glasnik BiH", broj 68/12);
- informacije na osnovu kojih se može idnetifikovati subjekt koji je stavio na raspolaganje i subjekt kojem su proizvodi stavljeni na raspolaganje.

U skladu sa odredbama član 54. *Zakona*, podnosilac zahtjeva je dužan prilikom rukovanja, prevoza i pakovanja GMO-a popratnom dokumentacijom jasno obilježiti GMO koji je namjenjen direktnom korišćenju za hranu za životinje ili za preradu; naznačiti da nisu namjenjeni namjernom unošenju u okolinu, te navesti mjesto za pribavljanje daljih informacija.

Kao metoda za otkrivanje i identifikaciju genetičke promjene koristi se metoda bazirana na PCR u realnom vremenu („Real-time PCR") za određivanje količine soje MON-Ø4Ø32-6 u proizvodima na koji se ovo mišljenje odnosi.

Referentni materijal: ERMR-BF410 dostupan je preko Joint Research Centre (JRC) Evropske komisije, Institut za referentne materijale i mjerenja (IRMM).

Zamjenik predsjednikaVijeća za GMO

prof. dr. sci Rifet Terzić

Predsjednik Vijeća za GMO

prof. dr. Vojislav Trkulja

Zamjenik predsjednikaVijeća za GMO

prof. dr. sci Ivan Ostojić

Članovi Vijeća za GMO

prof. dr. sci Stojko Vidović

prof. dr. sci. Dalibor Ballian

prof. dr. sci. Farùk Čaklovica

prof dr. sci. Ahmed Džubur